

СТАНОВИЩЕ

От проф. д-р Невенка Димитрова Ганушева, определена за член на научното жури със заповед №НП-08-133/14.10.2016 г. на Председателя на ССА, върху дисертационен труд за получаване на образователна и научна степен "Доктор" по научната специалност "Селекция и семепроизводство на културните растения", професионално направление 6.1. Растениевъдство

Автор на дисертационния труд: Докторант на самостоятелна подготовка Николай Христов Дюлгеров – Институт по земеделие - Карнобат

Тема на дисертационния труд: "Проучване на генетичното разнообразие при кориандъра (*Coriandrum sativum* L.) с оглед на селекцията"

Рецензенти: проф. д-р Ана Салджијева - Институт по земеделие, гр. Чирпан и проф. д-р Дарина Вълчева – Институт по земеделие, гр. Карнобат

Николай Христов Дюлгеров е роден на 02.09.1972 г. в гр. София и е завършил Аграрен Университет – Пловдив, като магистър през 1998 година – специалност "Агроинженерство лозаро-градинарство", Започва професионалната си кариера, като научен сътрудник в секция „Селекция“ към Институт по земеделие, гр. Карнобат през 2006 година. Участва при разработването на 6 проекта към Селскостопанска академия, свързани със селекционни проучвания при кориандъра, ечемика и овеса. Осъществил е мобилност по програма "Еразъм+" в Република Чехия (Мендел Университет- Бърно) и Република Македония (Университет "Г.Делчев" – Щип). Автор и съавтор е на 18 научни статии, цитирани в 12 международни и национални издания. Ползва свободно английски език.

България е сред 10-те най-големи производители на кориандър и втора в Европейския съюз след Румъния. Значението на продукцията от кориандър, като експортна суровина нараства и в резултат у нас се повишава интересът към отглеждането на тази култура. Приблизително 85% от площите с етерично-маслени и лекарствени растения в България са заети с кориандър. В тази връзка *проучването на генетичното разнообразие в селекцията на кориандъра е актуален въпрос.*

Осигуряването на разнообразна изходна генетична плазма е предпоставка за ефективна селекция и създаване на сортове с висока продуктивност и добри качества, устойчиви на биотични и абиотични стресови фактори.

За получаването на това изходно генетично разнообразие изследването на морфолого-биологични и стопански признаци на образци кориандър за целите на селекцията е от съществено значение.

Това ми дава основание да оценя темата на представения ми за становище дисертационен труд на докторант Николай Христов Дюлгеров като актуална, както от научна гледна точка, така и в

научно-приложно отношение и да изразя становище, че разработването на тази тема е полезно.

Дисертацията е написана на 153 страници, включва таблици, фигури, приложения и списък на цитираните литературни източници.

Изследванията са представени в завършен вид. Работата е структурирана правилно, обемът на отделните раздели е добре балансиран.

Намирам, че докторантът е запознат със състоянието на проблема и умее творчески да оценява литературния материал. Това се вижда от направения литературен обзор, обхващащ 264 заглавия от които 99 на кирилица и 165 на латиница. В него в логическа последователност, се разглеждат литературните източници и отразените в тях факти и становища отнасящи се до основните направления на дисертацията. В заключение много добре са посочени неизяснените въпроси свързани със селекцията на кориандъра, което дава възможност целта на работата и поставените за решаване основни задачи да бъдат формулирани ясно, точно и изчерпателно.

Използваните методи на изследване отговарят на поставените цел и задачи. Те са добре комбинирани с оглед получаване на необходимата информация и са представени с нужната последователност в раздела "Материал и метод". Експерименталните данни са обработени чрез подходящи математико-статистически методи.

Обобщеното ми становище по отношение на методиката е, че тя е правилно подбрана, добре структурирана и изцяло подчинена на изследването.

Основна част в дисертационния труд представлява раздела "Резултати и обсъждане". Получените експериментални данни са представени в 36 таблици, 30 фигури и две приложения. Докторантът осмисля компетентно богатата информация и свързва успешно теоретичните търсения с практическата реализация на резултатите. Въз основа на собствените си изследвания и тези на другите автори, Николай Дюлгеров обсъжда творчески, съпоставя и анализира експерименталните данни. Таблиците и фигурите са добре оформени, а снимковия материал (Снимки 1 до 4) подпомага онагледяването на получените резултати. Достоверността на експерименталния материал и неговата интерпретация дават възможност на докторанта да направи определени заключения, да ги отрази правилно и последователно в научния труд и да ги обобщи накрая в 14 извода.

Със своята разработка Николай Дюлгеров прави научни и научно-приложни приноси за селекцията на кориандъра, както следва:

I. Научни приноси

1. За първи път в България е направена комплексна оценка на образци кориандър с различен географски произход и са доказани различия между образците от var. *microcarpum* и от var. *sativum* по важни морфологични, биологични и стопански признаци. Доказано е влиянието на вариетета върху варирането на елементите на добива.

2. Установено е че върху формирането на добива оказват силно въздействие както условията на годината, така и генотипа. Варирането на добива при проучваните образци се дължи основно на фактора година.

3. Доказано е че теглото на плодовете от едно растение е в положителна корелация с броя на разклоненията в 1 растение, броя на сенниците в 1 растение, броя на плодовете в един сенник и броя на сенниците в едно растение. Най голям пряк ефект върху теглото на плодовете от едно растение имат признаците маса на 1000 плода, теглото на плодовете от един сенник и броя на сенниците от едно растение.

4. Установено е , че в общото фенотипно проявление на признака брой сенници в 1 растение генетичният дял е много висок и отборът по този признак ще бъде ефективен за събирането на образци от висидобивни генотипове кориандър.

5. Определени са генетичните параметри на основните селекционни признаци при кориандъра и са установени елементите на добива с най-голямо значение за генетичната отдалеченост на проучваните образци.

II. Приноси с научно-приложен характер:

1. Създадена е колекция от образци кориандър, и са установени и отбрани изходни форми с ценни биологически и стопански качества, подходящи за използване, като генетична плазма в различни направления и етапи на селекцията.

2. Създадена е нова, високопродуктивна популация кориандър КП1, подходяща за отглеждане при условията на България.

3. Установено е влиянието на среднодневните температури и количеството на валежите върху развитието и продуктивността на кориандъра.

Във връзка с докторската работа са отпечатани три статии в съавторство. И в трите публикации (две на английски език) докторантът е първи автор.

Представеният автореферат отговаря на съдържанието на дисертационната работа.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд "Проучване на генетичното разнообразие при кориандъра (*Coriandrum sativum* L.) с оглед на селекцията" е в завършен вид, издържан методически, добре представен в езиково и стилово отношение, с резултати и приноси от значение както за теорията, така и за практиката. Считаю, че поставените задачи са решени и формулираната цел е постигната. По време на разработването на дисертационния труд докторантът е овладял и успешно прилага подходящи методи за водене на експерименталната работа, за обработка на получените резултати и използване възможностите на компютърната техника.

Това ми дава основание да дам ПОЛОЖИТЕЛНА оценка на дисертационния труд и да препоръчам на Уважаемите членове на Научното жури да присъдят единодушно образователна и научна степен "Доктор" на Докторанта на самостоятелна подготовка Николай Христов Дюлгеров.

Изготвил становището:

/Проф. д-р Н. Ганушева/